

Izvajalec: **LJUDSKA UNIVERZA JESENICE**

Projekt: Center vseživljenjskega učenja Gorenjska

Točka vseživljenjskega učenja:

Dom Dr. Janka Benedika Radovljica

Šercerjeva ulica 35

4240 Radovljica

Gradivo za delavnico Znane osebe:

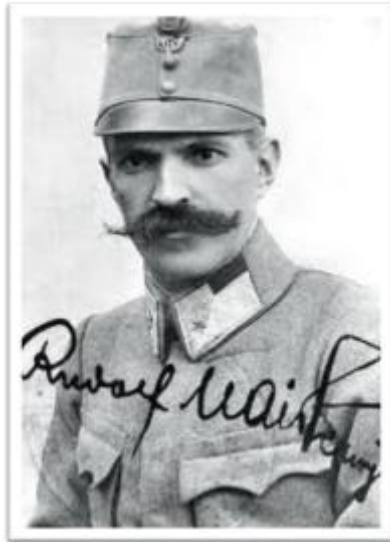
RUDOLF MAISTER

pesnik, general

Pripravila: Nada Trošt

Radovljica, 16. november 2011

RUDOLF MAISTER-VOJANOV

slovenski pesnik, general in borec za severno mejo,

* 29. marec 1874, Kamnik, Slovenija (tedaj Avstro-Ogrska),

† 26. julij 1934, Unec pri Rakeku, Slovenija (tedaj Kraljevina Jugoslavija).

MLADOST RUDOLFA MAISTRA

Rudolf Maister se je rodil v Kamniku na Šutni 25 pri župni cerkvi 29.3.1874 očetu Francetu in mami Frančiški kot najmlajši, tretji sin. Oče Rudolfa Maistra je bil rojen na Ptuju, mati pa je bila doma iz Trebnjega na Dolenjskem.

Rojstna hiša Rudolfa Maistra v Kamniku.

Ko je bil star trinajst let, mu je umrl oče. Skrb zanj je prevzel stric, ki ga je že v otroštvu navdušil za vojaški poklic.

ŠOLANJE

- V osnovno šolo je hodil najprej v Mengšu, nato pa v Kranju. Ves čas je bil odličen
- Leta 1885 se je vpisal na nižjo gimnazijo v Kranju in jo leta 1890 končal, 5. in 6. razred gimnazije pa je obiskoval v Ljubljani
- Z majhno pokojnino, ki jo je mati dobivala za pokojnim očetom, je sinu le težko omogočila šolanje
- Po 6. razredu gimnazije je Maister odšel v kadetsko šolo na Dunaju in jo leta 1894 končal.

MAISTER POSTANE VOJAK

Njegove intelektualne sposobnosti in izjemne psihofizične lastnosti so mu omogočile strmo pot napredovanja v vojaški karieri.

Od 1. novembra 1896 do aprila 1897 je Rudolf Maister v Ljubljani obiskoval jezdarsko šolo za pehotne oficirje in jo uspešno končal. Rudolf Maister je v ospredju.

Rudolf Maister kot poročnik leta 1895.

Rudolf Maister je v Brucku na Leithi leta 1903 pet tednov obiskoval strelsko šolo. Usposobil se je za orožarskega častnika.

Rad je zahajal na Rakek, saj sta tam živeli njegova mati in teta Matilda. Po tetini smrti je podedoval posestvo, kamor se je pogosto vračal.

Poročil se je z Marico Stergar, hčerko znanega ljubljanskega zdravnika. Bila je izobražena ženska, s končano višjo dekliško šolo in s svojim znanjem francoskega jezika mu je pomagala pri pogovorih s častniki Antante v Mariboru, po prvi svetovni vojni. Imela sta dva sinova. Hrvoj (1905), ki je doštudiral ekonomijo na Dunaju in Borut (1908), ki je postal gradbeni inženir.

Rudolf Maister je bil 1. novembra 1908 premeščen v Przemysl v Galiciji. Zaradi naporov na vajah je tu zbolel za pljučnico, zdravil pa se je v Dalmaciji in Egiptu.

Družina je imela vojaški način življenja in se je veliko selila. Nekaj let so preživeli v Galiciji. Leta 1915. pa so se iz Celja preselili v Maribor, kjer je Maister ostal tudi po upokojitvi. Preselili so se v današnjo Maistrovo ulico številka 17 v Mariboru. O tem času priča spominska plošča na fasadi hiše.

Kot častnik je služboval in spoznaval različne kraje ter dežele Habsburške monarhije. Pozneje mu je to koristilo pri bojih za severno mejo ter pri določitvi meje z Avstrijo in Italijo. Leta 1907 se je izpopolnjeval na častniški šoli v Gradcu in napredoval v stotnika.

MAISTROVA NAJPOMEMBNEJŠA DEJANJA

- **OBRAMBA SLOVENSKE SEVERNE MEJE NA ŠTAJERSKEM – MAISTER PREVZEME VOJAŠKO OBLASTI V MARIBORU**
- **RAZOROŽITEV MARIBORSKE ZELENE GARDE**
- **MAJSKA OFENZIVA LETA 1919 NA KOROŠKO**
- **ZADNJE VOJAŠKE DOLŽNOSTI IN UPOKOJITEV**

PREVZEM VOJAŠKE OBLASTI NA ŠTAJERSKEM

Ko je 30. oktobra 1918 mariborski nemški občinski svet razglasil Maribor z okolico za del Nemške Avstrije je Maister že naslednji dan v vojašnici 26. strelskega polka v Melju pred mestnim poveljnikom podpolkovnikom Antonom Holikom in zbranimi častniki odločno izjavil: "Ne priznavam teh točk. Maribor razglašam za jugoslovansko posest in prevzemam v imenu svoje vlade vojaško poveljstvo nad mestom in vso Spodnjo Štajersko." Še tisti dan so bile vse vojašnice in drugi pomembni objekti ter mesto Maribor pod Maistrovo vojaško oblastjo.

S soglasjem Narodnega sveta za Štajersko je 1. novembra 1918 major Rudolf Maister prevzel vojaško oblast v Mariboru. Imenovan je bil v čin generala, poveljeval pa je vsem enotam na slovenskem Štajerskem.

RAZOROŽITEV MARIBORSKE ZELENE GARDE

Ko je tedanji mestni svet razglasil priključitev Maribora k Avstriji je Rudolf Maister takoj ustanovil slovensko vojsko s približno 4000 vojaki in 200 častniki, ki so v noči na 23. november v Mariboru razorožili zaščitno stražo - zeleno gardo ali t. i. Schutzwehr mariborskih Nemcev. Vojaška akcija se je začela 23. novembra 1918 ob četrti uri zjutraj in je trajala natančno 47 minut.

27. novembra 1918 so Maistrove enote zasedle Špilje, Radgono, Cmurek, Lučane, Radlje (Marenberg) in Muto, Mežiško dolino, nato pa Pliberk, Velikovec, Dravograd, Labot in Šentpavel. Vojaška akcija je potekala skladno s pogodbo, ki sta jo 27. novembra 1918 podpisala polkovnik Rudolf Passy in general Rudolf Maister. **Ta je določala, da lahko slovenske čete zasedejo kraje ob narodnostni meji, od Radgone do Šmohorja pri Beljaku.** Te pogodbe nista priznali deželni vladi Štajerske in Koroške, pa tudi Narodna vlada v Ljubljani ne. 14. januarja 1919 so se začeli boji štajerskega obmejnega poveljstva pri Lučanah, 4. februarja 1919 pa v Radgoni. 13. februarja je bilo podpisano premirje.

General Rudolf Maister si je prizadeval, da bi povečal slovensko vojsko. Za pomoč je prosil tudi vlado v Ljubljani, vendar so ga v Ljubljani zavrnil. Pri svojem delovanju je naletel na veliko ovir. Na vsak njegov ukrep so se odzvali Nemci. Narodna vlada v Ljubljani mu ni pustila samostojnosti. Podporo je imel le v Narodnem svetu za Štajersko. Vendar je general Maister ukrepal tako, kot je mislil, da je prav.

General Rudolf Maister spremlja mimohod svojih čet pred mariborskim gradom ob proslavi zedinjenja 15. decembra 1918.

MAJSKA OFENZIVA LETA 1919 NA KOROŠKO

Konec maja 1919 se je začela jugoslovanska ofenziva na Koroškem. General Maister je skupaj s srbskimi častniki uspešno vodil labotski odred in po zmagi prevzel poveljstvo koroškega obmejnega poveljstva v coni A plebiscitnega ozemlja. Njegova oblast je zamajala cono A plebiscitnega ozemlja. Maister je bil izvoljen za častnega predsednika Narodnega sveta za Koroško.

Z različnimi akcijami je želel pridobiti prebivalstvo, da bi na plebiscitu glasovalo za Jugoslavijo. Toda 18. septembra 1919 se je moral Maister skupaj s svojimi policijskimi silami umakniti iz cone, ker bi lahko vplival na rezultat plebiscita 10. oktobra 1920.

Novembra leta 1918 je bila v slovenski vojski ustanovljena letalska stotinja. Piloti pred lovskim letalom, pred majsko ofenzivo na Koroškem leta 1919.

Po majski ofenzivi leta 1919 je Maistrova vojska zasedla še del narodnostnega mejnega območja na Štajerskem in po njegovem severnem robu še danes poteka slovenska državna meja.

ZADNJE VOJAŠKE DOLŽNOSTI IN UPOKOJITEV

General Rudolf Maister z odlikovanji Kraljevine SHS

Ko je bil plebiscit izgubljen se je uspešni poveljnik in osvoboditelj severne meje in Maribora razočaran vrnil v Maribor in se vključil v delo oblastnega odbora Narodne odbrane za mariborsko oblast, ki se je upirala nemškimi nacionalnim pritiskom.

Maister je v tem času spodbujal kulturno, še posebej literarno življenje v mestu. Postal je tudi poveljnik Maribora.

Od leta 1921 do leta 1923 je bil predsednik komisije za razmejitve z Italijo.

Leta 1923 je bil upokojen kot divizijski general, odlikovan z redom belega orla z mečem III. stopnje. Upokojen je bil skupaj s starejšimi častniki, ki so prej služili v avstro-ogrski vojski, čeprav je bil star šele 49 let.

Kot upokojenec je živel v Mariboru. Zbiral je gradivo o prevratu in napisal več spominskih člankov o njem.

Že pred upokojitvijo je začel bolehati za vnetjem živcev v nogah, in ker ni bilo primernih zdravil, je skoraj povsem ohromel.

Na njegovo pobudo je bila avgusta 1933 v Mariboru ustanovljena veteranska organizacija borcev za slovensko severno mejo z imenom Zveza Maistrovih borcev, katere častni predsednik je bil on sam.

MAISTROVO SLOVO

Na stara leta se je Rudolf Maister preselil na tetino posestvo na Unec.

26. julija 1934 je bil predolgo na soncu in po kosilu ga je zadela srčna kap.

<http://stareslike.files.wordpress.com/2010/03/19340726-rudolf->

Pred Maistrovo hišo - Fotografija je nastala verjetno dan po Maistrovi smrti.
Ljudje so prihajali kropit.
Odhod z Unca je bil slovesen. Poklonili so se mu še v Ljubljani, Celju in Mariboru.

Pogrebne slovesnosti so potekale na mariborskem Glavnem trgu 28. julija 1934. Zbralo se je 25.000 ljudi. Rudolf Maister je pokopan na pobreškem pokopališču v Mariboru.

MAISTER – UMETNIK

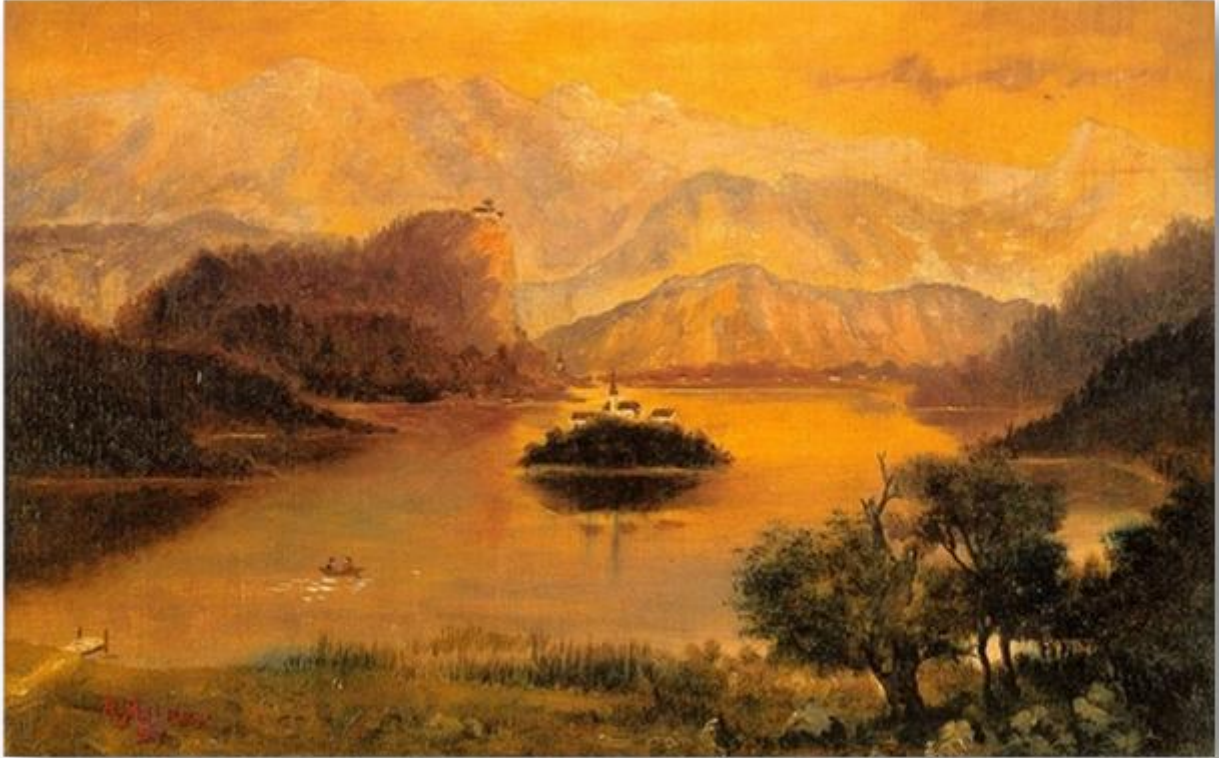
Maistrovo življenje je bilo že od zgodnje mladosti povezano tudi s književnostjo, glasbo, slikarstvom in knjigami. Rad se je gibal med umetniki in v krogih, ki jih je pritegovala umetnost. Ni pa bil samo uživalec lepote, tudi sam jo je namreč ustvarjal.

MAISTER JE LJUBITELJSKO SLIKAL.

V dunajski kadetnici je vse obdobje študija za prosto risanje dobival oceno odlično, zelo dober uspeh pa je dosegel tudi pri predmetu risanje vojaških položajev. Kasneje je zraslo njegovo zanimanje za krajinarstvo (najbolj znana je slika Bled).

Bil je znanec Riharda Jakopiča, Matej Sternena in Matija Jame.

V času tik pred koroškim plebiscitom je bil tesno povezan z Maksimom Gasparijem, ki je upodobil vrsto propagandnih razglednic v korist rešitve koroškega vprašanja v prid Slovincem.

Rudolf Maister: Bled (olje, 1897)

MAISTER JE BIL STRASTEN LJUBITELJ KNJIG.

Zbiral je stare knjige in si uredil dragoceno, bogato knjižnico. Njegovi poznavalci tudi trdijo, da menda ni bilo slovenske knjige, ki je ne bi imel v svoji knjižnici.

Zasebna knjižnica generala, pesnika in bibliofila Rudolfa Maistra domuje v prostorih Univerzitetne knjižnice Maribor, kjer ponuja vpogled v dragoceno zbirko starejših knjig, časopisov in revij. Za časa Maistrovega življenja je obsegala okoli 6000 enot.

Njegova strast do slovenske literature verjetno izhaja iz mladih let, saj je kot dijak sodeloval v literarnem društvu Zadruga, kjer se je tudi seznanil z Dragotinom Kettejem, Josipom Murnom, Ivanom Cankarjem, Simonom Gregorčičem, Otonom Župančičem in drugimi. Po Maistrovih uspehih v bojih za severno mejo mu je Župančič tudi posvetil zbirko pesmi V zarje Vidove.

Ukvarjal se je tudi z organizacijo kulture in izdajal literarne zbornike.

RUDOLF MAISTER - VOJANOV KOT PESNIK

Njegovo književno delo se deli na dve obdobji: prvo obdobje med leti 1889 -1906 je njegova razigrana **mladostna doba**, drugo obdobje 1912-1930 je **doba zrelih let**.

PESMI

- **Poezije (1904)**
- **Kitica mojih (1929)**

Mladostne pesmi je Maister objavil v pesniški zbirki **POEZIJE**, ki je izšla leta 1904. To je prva leposlovna knjiga, ki jo je izdal slovenski častnik. Pa vendar Maister v poezijah ne slika vojaškega življenja.

Zbirka je sestavljena iz štirih razdelkov:

- Pesmi (ljubezenske pesmi),
- Balade in romance - vidna Aškerčeva epska pripovedna šola,
- Fantovske - polne narodnega duha in
- Soneti.

V zbirko **KITICA MOJIH**, izšla je leta 1929, je Maister vključil pesmi, ki jih je napisal v svojem drugem obdobju, predvsem po začetku svetovne vojne.

Proti koncu svojega pesniškega ustvarjanja je napisal najboljše pesmi – pesmi o slovenski zemlji. Veliko njegovih pesmi je uglasbenih in nekatere med njimi so ponarodele - Tam gori za našo vasjo (Kazen), Cvete dekletu rožmarin (Rožmarin)...

GOSPOSVETSKA STRAŽA (Rudolf Maister – Vojanov)

Od Labota do Baškega jezera
je naša straža stala.

Je včasih iz src in včasih iz pušk zapelo
in tam pri Vovbrah, tam ob krškem bregu

je v naših vrstah rdeče zacvetelo
zdaj v klasju, zdaj v božičnem snegu
za našo Gospo sveto.

A v letu dvajsetem so nam Gospo
iztrgali z lažjo
in v naših okencih so nageljci
zajokali –
iz novih cvetov pa jim vdarja vera,
da še bo Gospa sveta zvala.

MAISTROVE POČITNICE

Rad je zahajal na Zavrh pri Lenartu, kjer mu je prijatelj, notar Štupica, dal na voljo svojo hišo med vinogradi. Očitno se je general sredi preprostega, domačega, kmečkega življenja v Slovenskih goricah počutil odlično in prijetno.

V prizidku nekdanje Štupičeve vile je kulturni dom, kjer je odprta spominska soba s tematsko razstavo General Rudolf Maister – Vojanov: vojak, politik, pesnik. **Vsako leto Turistično društvo Rudolf**

Maister-Vojanov v novembru pripravlja Maistrove dneve v spomin na svojega krajana in znamenitega Slovenca.

Na Zavrhu je generalu posvečen tudi 17 m visok razgledni stolp, s katerega je moč opazovati lepote Slovenskih goric. Pogled pa nam seže vse do Pohorja, Boča, Donačke gore, Kozjaka. Turistično društvo je postavilo najprej leseni razgledni stolp po načrtih generalovega sina Boruta Maistra, kasneje so ga nadomestili s kovinskim.

MAISTER JO JE UČIL BRATI

Katarina Lešnik, Maistrova Katrca iz Zavrha (1919 – 2011)

Katarina Lešnik: "Maister mi je vedno razlagal, da moram poznati lepe slovenske besede. Izpolnil je tudi obljubo in napisal pesem zame, ki je tako že ponarodela. Kar nisem mogla verjeti, ko mi je obljubil, da jo bo napisal zame, še bolj pa, ko so jo prepevali in me z njo včasih tudi dražili."

ZAVRŠKI FANTJE – Rudolf Maister

Zvečer se pa završki fantje zbero,
zbero in na Selce pojo.
Pod vrhom med slivami hramek čepi,
po poti mu gledajo okenca tri,

za tretjim, za cvetjem pa Katrica spi.

Saj spi, a se precej zbudi,
ko fantje svoj glas zaženo:
do okenca v temi poskuša,
skoz roženkravt skrito posluša,
ker mamke boji se močno.

A završki fantje nalašč prav glasno
po trikrat na vrh mimo hramka pojo
in trikrat počasi navzdol pripojo.

Zakaj pa ti mladi bi fantje veseli
ne peli in vriskali ne?
Saj trtica v sladke že jagode gre,
a Katrica v dvajseto leto.

KAJ VSE JE POSVEČENO RUDOLFU MAISTRU

- Vojašnica v Mariboru,
- Spomeniki,
- Reliefi,
- Kipi,
- Osnovne šole,
- Srednje šole,
- Kulturna in druga društva,
- Odlikovanja,
- Trgi,
- Ulice,
- Razstave itd.

Rudolf Maister pred Ministrstvom za obrambo v Ljubljani.

RUDOLF MAISTER častni občan občine Kamnik

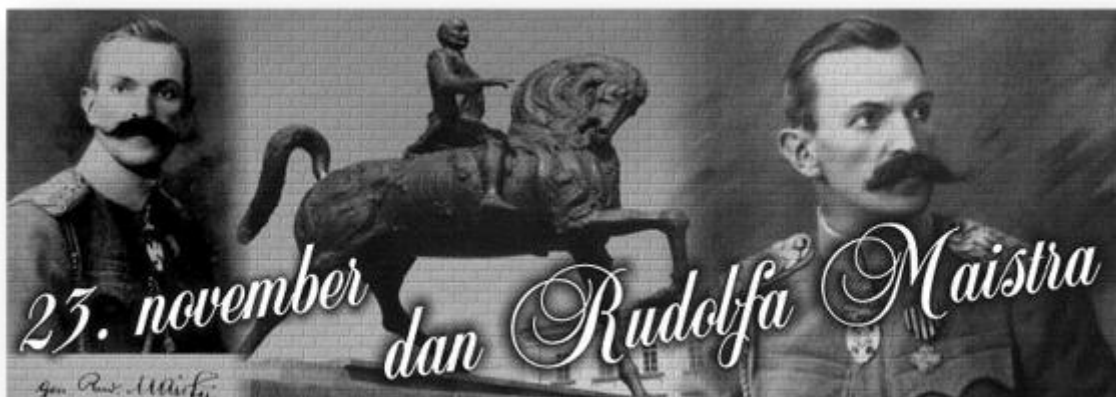

Ob petdesetletnici, leta 1924, je bil Rudolf Maister imenovan za kamniškega častnega občana.

Diploma Maistru ob njegovi 60.letnici. Listina se nahaja v Sadnikarjevem muzeju v Kamniku. Foto: Branko Novak

DAN RUDOLFA MAISTRA - DRŽAVNI PRAZNIK

23. november od leta 2005 obeležujemo kot državni praznik v spomin na 23. november 1918, ko je Maister prevzel vojaško oblast v Mariboru. S tem so se odprle možnosti za zavarovanje severne meje, za pridobitev dela Koroške in za združitev Prekmurja z matično domovino.

Maister je bil najprej Slovenec, slovenski vojak, slovenski intelektualec in pesnik. Maister je svojo zgodovinsko vlogo opravil in se v slovensko zavest vtisnil kot legendarna in karizmatična osebnost.

VIRI:

Hartman, Bruno (1998): Rudolf Maister – general in pesnik. Ljubljana: DZS.

http://sl.wikipedia.org/wiki/Rudolf_Maister

<http://www.tu-je.si/index.php?id=169>

http://www.hervardi.com/rudolf_maister.php

<http://zvezadgm.net/>

Zbrala in pripravila:

Nada Trošt

november 2011